

TREŠDIENAS INTERVIJA

MARIKA RUDŽĪTE, bērnu un jauniešu konsultatīvā centra «Paspārne» vadītāja Līvānos. Viņa ir meitene, kura runā latviski, angliiski, zviedriski, krieviski, nedaudz norvēģiski, dāniski un vāciski. Kura brauc ar mašīnu un motociklu, ir vadījusi kuģi (10 minūtes), kura dzied, spēlē flautu, biljardu, futbolu, šahu, dambreti, galda tenisu, žonglē un ceļo. Šobrīd īpaši interesējas par jauniešu problēmām un to risinājumiem Līvānos, Latvijā, Eiropā un pasaulē. Viņai ir savs viedoklis par lietām, pašai sava ģimene un tikai 24 gadi.

Es mēģinu nepadoties

— «Paspārne» ar savu darbību daudzus pārsteidza — ap-
taujas, akcijas, pasākumi, lekcijas, izglītojošas filmas, konsultācijas. Kāds bija pats sākums?

— Pagājušā gada sākumā Līvāni uzvarēja projektu konkursā par bērnu un jauniešu konsultatīvā centra izveidi, ko finansēja Dānijas valdība. Tādi paši centri ir izveidoti arī Lietuvā un Igaunijā.

Man piedāvāja kļūt par centra vadītāju, paralēli biju arī tulks, meklēju darbiniekus, kas gribētu šeit strādāt, speciāli arī mācījāties, un to neesam pametuši novārtā arī tagad. Konsultatīvo centru, kurā esam četras darbinieces, atklāja 2000. gada oktobrī. Sākumā bija neziņa, vai cilvēki mūs pieņems, vai uzticēsies. Darbojoties ir nācies sajūst arī skeptisku attieksmi no apkārtnējo puses, jo «jūs jau tāpat neko neizmainīsiet, jaunieši tāpat lieto narkotikas, tāpat smēķēs un dzers». Tomēr arī tad, ja kaut vai desmit jaunieši nebūs sākuši lietot narkotikas, pateicoties, piemēram, «Paspārņē» redzētajai filmai «Nāves mušpāpīrs», vai meitenei pēc vairākām sarunām ir izdevies atmet smēķēšanu, mēs par to ļoti priecāsimies, jo tas ir daudz.

— Ar ko «Paspārne» atšķiras no tradicionāla bērnu un jauniešu centra, kāds pastāv arī Līvānos?

— Patiesībā pats galvenais mūsu darbību raksturojošais vārds ietverts centra nosaukumā — konsultatīvais. Interesu izglītības centri vairāk orientējas uz brīvā laika aktivitāšu organizēšanu, mēs — uz konsultēšanu jautājumos, kas skar bērnu un pusaudžu sociālo un fizisko labsajūtu.

Uz medicīniskās dabas jautājumiem mēs neesam kompetentas atbildēt, nevaram uzstādīt diagnozi un pateikt, kāpēc kādam, piemēram, sāp vēders, tomēr varam palīdzēt rast atbildi uz neskaidru jautājumu vai atrisināt problēmu, par ko atklāti nav pieņemts runāt. Organizējam lekcijas un tikšanās ar speciālistiem, rīkojam akcijas, kur popularizējam veselīgu dzīvesveidu bez atkarības no narkotikām, nikotīna. Taču tas arī nenozīmē, ka ejam uz ielas un ņemam aiz rokas, sakot: «Tu smēķē? Kāpēc tu tā dari? Tas ir slikti.»

— Vai jūs nemulsina jautājumi, ko bērni uzdod?

— Esam iemācījušās nebaidīties ne no viena jautājuma. Bērniem un pusaudžiem savstarpējo attiecību, intīmās problēmas ir svarīgas, šajā vecumā ir tik daudz nezināmā — pārmaiņas organismā, dzīves uztverē. Piemēram, kā pateikt mammai, ka sākušās menstruācijas? Tā meitenei ir milzīga problēma. Kopā mēģinām saprast, ka no tā nav jākautrējas, tas ir dabiskais process visām sievietēm. Ja šajā posmā meitene nesaņem sa-

patrni un atbildi uz savu jautājumu, sekas var ietekmēt visu viņas turpmāko dzīvi.

— Kā jauniešiem šodien vairāk pietrūkst — naudas, brīvības, vecāku sapratnes varbūt?

— Domāju, ka pusaudžiem tik tiešām pietrūkst vecāku uzmanības, tāda ģimeniskā siltuma. To var izskaidrot ļoti vienkārši — liela daļa vecāku ir aizņemti darbā, lai varētu nopelnīt un uzturēt ģimeni. Daudzi bērni un jaunieši vienkārši grib papļāpāt, grib, lai viņus uzklausu.

Runājot konkrēti par Līvāniem, trūkst brīvā laika pavadīšanas iespējas. Ir sporta klubiņi, var apgūt sporta, tautiskās dejas, taču Līvānos ļoti vajadzētu mūzikas klubu.

— Kāda biji pati pusaudzes gados, vai vecākiem neradīji lielas problēmas?

— Nebiju paraugbērns, esmu arī pierīnusi saņēmusi. Atceros, ka reiz kopā ar māsu aizbraucām riekstos, protams, bez vecāku ziņas. Kad pārrādāmies, istabā stāvēja divi krēslīti un mums vajadzēja apsēsties un izstāstīt, kāpēc braucām, vai tas bija pareizi darīts, vai padomājām arī par vecākiem, kuri uztraucās. Toreiz iztikām bez žagā, tā izstāstīšana bija daudz pamācošāks un audzinošāks sods nekā pēriens, kura iemeslu bērns visticamāk jau ir aizmirsis.

Es labi mācījos, kādu brīdi biju pat teicamniece. Vispār mana biogrāfija ir raiba — dzimusi esmu Rīgā, kādu laiku ar vecākiem dzīvoju Cēsīs, tad Smiltēnē, tad Valkā. Sešus savas bērības gadus pavadīju Valkas rajona Ēvelē, var sacīt, ka tieši tur, dziļos laukos, pagāja mana bezrūpīgā un jaukā bērnība. Tur bija skaista apkārtnē un vesels bars mana vecuma bērnu. Mani labākie draugi bija zēni — divi Renāri, ar kuriem kopā braucu riekstos, peldējos, plostoju pa upīti.

1988. gada vasarā pārcēlāmies uz Līvāniem, te ir manas mammas dzimtene. Vecāki visu mūžu bijuši darbos iekšā, tāpēc jau agri mācījos būt patstāvīga, arī finansiāli neatkarīga. Pēc Līvānu vidusskolas beigšanas aizgāju studēt uz Daugavpili angļu un zviedru valodu, kā arī Latvijas kultūras vēsturi, vakaros strādāju — piepelnījos ar tulkošanu, vasarās audzēju gladiolas un pārdevu tirgū. Tagad gladiolas vairs ir tikai vaļasprieks. Kad apprecējos, gladiolu sīpolus ņēmu līdzī uz jauno māju, tā teikt, pūrā.

— Svešvalodu studijas tevi aizveda uz Zviedriju, kur gadu mācījies tautas augstskolā Norčepingā.

— Zviedru institūts bija izsludinājis konkursu uz apmaksātām studiju vietām augstskolā Norčepingā. Izturēju konkursu un gadu varēju studēt Zviedrijā par brīvu. Tautas augstskola ir īpaša studiju

forma, tur mācās dažādu tautību un gadagājumu cilvēki, arī invalīdi ar kustību traucējumiem un pat garīgām kaitēm. Studenti bija no Bosnijas, Čīles, Šrilankas, Āfrikas valstīm, Zviedrijas, Krievijas un Latvijas. Pavasarī devāmies studiju braucienā uz Turciju, lai iepazītos ar bērnu problēmām šajā zemē, kur tās ir diezgan asas.

— Kas esi pēc horoskopa un vai tajā rakstītais atbilst īstenībai?

— Esmu dzimusi Svaru zīmē, lai gan horoskopos īpaši nelasu. Zinu, ka Svaru sievietēm labāk patīk valkāt bikses nevis svārkus. Tas attiecībā uz mani ir pilnīgi precīzi. Man ir teikts, ka Svaru sieviete nekad nedrīkstēja precēties ar vīrieti Mežāzi. Mans vīrs Jānis ir Mežāzis, esam kopā jau deviņus gadus. Esmu patstāvīga, arī neatkarīga un līdz apnikumam apzinīga. Ja kaut ko apsolu, pati par sevi aizmirsīšu, lai tikai izdarītu to, kas solīts.

— Agri apprecējies. Šai paaudzei diezgan neraksturīgs solis.

— Apprecējos, kad man bija 21 gads, nenožēloju to. Varēju, protams, darīt arī kaut ko citu, taču tad nāktos saskarties ar problēmu, kas patiesībā nomāc daudzas 25 gadus jaunas sievietes, kuras ir izglītotas, skaistas, viņām ir darbs un automašīna, bet viņas ir vienas. Es nekad nejūtos vientuļa, varbūt kādu retu reizi, bet arī tas ir nepieciešams. Būt sievai un ģimenes cilvēkam — tas nenozīmē, ka arī pati nevaru dzīvot sasniedzot to, ko vēlos sasniegt.

Reizē labi un slikti ir tas, ka man ļoti patīk mans darbs. Tam veltu pārāk daudz laika. Katrā ziņā vairāk pārdzīvoju, ja kaut ko neesmu izdarījusi «Paspārņē», nekā to, ka mājās stāv nenomazgāti trauki. Par pēdējo noteikti sevi nemoku ar pārmetumiem.

— Tici, ka tas, ko dari, agri vai vēl atgriežas pie tevis?

— Pilnīgi noteikti. Ir tāds labs teiciens par to, ka dodot saņem pats. Man reizēm šķiet, ka es doodu pārāk daudz no sevis, tādēļ ir brīži, ka jūtos iztukšota. Man ļoti gribas sajūst arī to atgriezenisko saiti, pateicību par manām pūlēm. Tas dod gandarījumu. Pretējā gadījumā, ja nesaņem pat paldies, rodas tā tukšuma sajūta. Varbūt šādi izpaužas mans egoisms?

— Ko tu dari tajos brīžos, kad jūties iztukšota?

— Klausos ļoti skaļu mūziku, kas Jānim citreiz nemaz nepatīk. No mūzikas gūstu enerģiju, starp citu, esmu beigusi arī mūzikas skolu. Ir reizes, kad man ļoti palīdz dabas tuvums, vienkārši patīk pasēdēt pie ūdens, pastaigāt pa mežu. Latvijā ir daudz skaistu vietu.

Ģimenē spēku dod sapratne, arī mīlestība un cieņa, kas manā izpratnē nav dalāmi jēdzieni. Cil-

● «Kad beidzu studijas Zviedrijā, uz Latviju varēju braukt ar prāmi vai lidmašīnu. Es sarunāju vietu uz kravas kuģa Norčepinga — Rīga. Esmu pat desmit minūtes vadījusi kuģi,» stāsta Marika Rudzīte. Foto no M. Rudzītes albuma

vēkos, kas ir ap mani, svarīga man šķiet arī humora izjūta.

Reizēm brīvdienās aizbraucam uz Admirāļu klubu uzspēlēt biljardu, kas man ļoti patīk. Neesmu no tām sliktākajām spēlētājām, jo studiju laikā Zviedrijā man bija kursa biedrs no Irākas, kurš mācīja visus tos ģeometriskos aprēķinus, kas jāzina, lai uzvarētu. Nereti man izdodas pat ļoti labi. Vēl es protu arī žonglēt ar trim bumbiņām, ko arī iemācījies Zviedrijā.

Ja ir laiks, es labprāt strādāju dārzā. Kādreiz dārzā auga ap 300 gladiolu, šopavasari iestādīju 142. Trūkst laika, bet man ir žēl gladiolas kādam atdāvināt, kur nu vēl izmest. Ar puķēm čubinos jau kādu sesto gadu. Man arī sportot patīk, skolas laikā aizrāvos ar tūrismu, tagad esmu pat čempione galda tenisā Līvānu novadā. Šajā sportā mani iesaistīja kolēģe Māriete Vilcāne.

— Esi azartiska? Tevi var pamudināt uz trakulībām?

— Var, lai gan tas nenotiek īpaši bieži. Pirms tam gan izsveru, vai tā traukulība neradīs smagas sekas. Atmiņā nāk viens gadījums. Tā nebija trakulība, bet sava veida risks gan. Kad studēju Zviedrijā, man atpakaļ uz mājām biļete

bija jāpērk pašai. Varēju braukt ar prāmi uz Tallinu vai ar lidmašīnu pa taisno uz Rīgu, kas, protams, maksāja diezgan lielu naudu. Paziņas Zviedrijā man pastāstīja, ka no Norčepingas uz Rīgu brauc kravas kuģi. Domāju, vajag iet parunāt — Norčepingā tikko bija pietauvojies kravas kuģis, kurš gatavojās doties ceļā uz Rīgu. Ar kapteini izdevās vienoties, un es ar saviem trim čemodāniem devos uz Latviju. Mani pat pie stūres pielaide, tā kā esmu arī kuģi vadījusi. Avantūra beidzās laimīgi. Diez vai vēl kādreiz man būs tāda iespēja — pavizināties ar kravas kuģi?

— Vai esi definējusi savu dzīves moto?

— Tas man mainās līdzī laikam. Skolas gados biju izdomājusi, ka svarīgi dzīvot harmonijā un saskaņā ar sevi. Šo domu neesmu atmetusi arī tagad. Vēl nesen izlasīju dzīves gudrību, kuru patiesībā varētu uzskatīt par savu šābrīža moto: «Dzīvī ir divi likumi. Pirmais — nekad nepadodies. Un otrs — nekad neaizmirsti pirmo likumu». Es mēģinu nepadoties.